

NAVIGATION THROUGH THE TRANSITIONS BETWEEN VOCAL REGISTERS FOR POP MUSIC ARTISTS - GAMUT ALIGNMENT

Mayya K. Bosheva

Plovdiv University „Paisii Hilendarski”, Bulgaria, maya_bosheva@yahoo.com

Abstract: With regard to the requirements of modern pop music, the different kind of voice production allows for the use of more diverse means of expression and for better utilization of the vocal tract. The formation of tones in the chest voice resonator and in the head voice resonator involves different functions of the vocal folds, leading to the creation of different sounding. The points of transition is where the vibration of vocal folds changes in terms of volume and method, thus navigating the transition from one vocal register to another. The smooth navigation through the points of transition matters for the achievement of full-value voice resonance in all registers, which helps align and enhance the gamut. The function of vocal folds changes with the change of tone pitch – the tone color (timbre) changes, the volume and frequency of the sound also changes. Therefore, to align that sounding, the direction and shaping of each tone should be coordinated with the different physiological function of the vocal tract. For singing in this genre, such alignment can be achieved when the chest voice resonator takes precedence in the different voice registers. Here, the sound production comes from the laryngeal function, therefore the head voice resonator and the nasal cavities are only engaged as an auxiliary facility to shape and amplify the tone. The resulting sound should have a definite chest resonance and laryngeal tone formation. The distinct engagement of the head voice resonator is noticeable in the mix and the falsetto but the main voice timbre is preserved thanks to the chest voice resonance. The most difficult transition is the one involving change of voice resonators – from the chest voice resonator to the head voice resonator (from a high register to a mixed one). Modern vocal techniques facilitate the safe mixing of sounds provided they are properly used and applied. Both voice resonators should sound simultaneously and equally. The mixing zone plays a very important role and it is the milestone for vocal tract development. The gamut alignment in pop singing starts from the lower register and goes through the effort to keep the chest voice resonance while raising the tone. The navigation through transitional tones should take place smoothly, very gradually and inconspicuously. The entire process of understanding and mastering vocal techniques should be carried out under the guidance and supervision of a vocal coach and one should not go to the next step without having mastered the previous step to perfection. The individual characteristics of every voice should stay identifiable throughout the gamut. For the pop style singing, this can be achieved by the engagement of chest voice resonator where the timbre is most pronounced and manifested as an individual voice characteristic, nevertheless the use of mixed and falsetto type of sound production has now become an absolute must-have for modern vocalists.

Keywords: gamut, registers, resonators, transitions, alignment

ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРЕХОДИТЕ МЕЖДУ ПЕВЧЕСКИТЕ РЕГИСТРИ ПРИ ИЗПЪЛНИТЕЛИ НА ПОПУЛЯРНА МУЗИКА. ИЗРАВНЯВАНЕ НА ДИАПАЗОНА.

Майя Бошева

Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“ България, maya_bosheva@yahoo.com

Резюме: Имайки предвид изискванията на съвременната поп музика, различното звукообразуване позволява повече изразни средства и по-пълноценно използване на гласовия апарат. Тонобразуването в гръден и главов резонатор е с различно функциониране на гласните струни, което създава и разлика в звука. Преходите са местата, където се променя масата и начинът на трептене на гласните струни, което води до преминаване от един регистър в друг. Плавното преминаване на преходите има значение за изработването на пълноценно звучене на гласа във всички регистри, което допринася за изравняване и разширяване на диапазона. Функционирането на гласните връзки е различно с промяната на височината на тона - променя се тембровото звучене, силата и честотната характеристика на звука. Следователно, за да се изравни това звучене трябва насочването и оформянето на тона да се съгласува с различното физиологично функциониране на гласовия апарат. При жанровото пеене това уеднаквяване се получава, като в различните регистри на гласа се дава предимство на гръден резонатор. Тъй като при него звукоизвличането е ларинксово, то главовият резонатор и носните кухини се включват само като помощно средство за оформяне и усиляване на тона. Звукът, който се получава, трябва да е с подчертано гръдно звучене и ларинксово тонообразуване. Засилено участие на главов резонатор се наблюдава при микса и фалцета, но основният

тембър на гласа се запазва с гръден резонанс. Най-трудният преход е при смяната на резонаторите – от гръден към главов резонатор (от висок регистър към микс). Съвременните вокални техники помагат за безопасното миксиране на звука при правилното им използване. Двата резонатора трябва да звучат едновременно и равнопоставено. Ролята на миксовата зона е много важна и ключова за развитието на гласовия апарат. Изравняването на диапазона при поп пеене започва от долен регистър и стремежът е да се запази гръдният резонанс с повишаването на тона. Преминаването на преходните тонове трябва да се осъществява плавно, много постепенно и незабелязано. Целият процес на разбиране и усвояване на вокалните техники трябва да се провежда под ръководството и наблюдението на педагог и да не се преминава към следваща стъпка преди да е усвоена предходната. Индивидуалността на всеки глас трябва да се запази по целия диапазон. При поп пеене това се получава с участие на гръден резонатор, при който тембърът е най-изявен и характерен за всеки глас, но използването на миксово и фалцетно звукообразуване вече е едно от задължителните изисквания за съвременните вокални изпълнители.

Ключови думи: диапазон, регистри, резонатори, преходи, изравняване

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Проблемите, които срещат вокалните изпълнители при преминаване на преходите между различните певчески регистри са много и различни. Могат да бъдат постановъчни, физиологични или липса на певчески опит. Според естеството на проблема трябва да се намерят съответните решения като подход и упражнения, педагогически похвати и методи. За постигане на крайната цел – пеене с лекота във всички регистри без опасност за гласовия апарат, пълноценно овладяване и звучене на гласа е необходимо да се изравни певческия диапазон, което е пряко свързано с изработването на преходите. Педагогическите методи за всеки регистър са различни, съобразени със специфичното функциониране на гласовия апарат във всеки един от тях.

2. МЕТОДОЛОГИЯ

Трептящата маса на гласните струни и пренасочването на въздушната струя е различно в различните регистри и точно преходните тонове са местата, където това преминаване трябва да се осъществява плавно, много постепенно, като различните регистри се сливат незабелязано. Това е предпоставка за изравняване на диапазона като звучене. Ако въздушната струя, подадена от диафрагмата е достатъчна, то тя преминава покрай гласните струни, предизвиква трептенията им, пренася получения звук нагоре и напред, в зависимост от това накъде е насочена. Според ларингоскопичните изследвания, с повишаване височината на тона трептящата маса на гласните връзки намалява. В нисък регистър гласните връзки трептят с цялата си маса, в медиума трептят с дължината и ширината си, в горен регистър с повишаване височината на тона те трептят почти по периферията си, а от микс към фалцет трептенето им намалява до трептене само по периферията. Тоновите в гръден и главов резонатор са различни по звучене и за да се уеднаквят трябва да се работи върху начина на звукоизвличане и ползването на резонаторите при тонообразуването. При поп пеене това уеднаквяване се получава, като в различните регистри на гласа се дава предимство на гръден резонатор. Тъй като при него звукоизвличането е ларинксово, то главовият резонатор и носните кухини се включват само като помощно средство за оформяне и усиляване на тона. Звукът, който се получава, трябва да е с подчертано гръдно звучене и ларинксово тонообразуване. Засилено участие на главов резонатор се наблюдава при микса и фалцета, но основният тембър на гласа се запазва с гръден резонатор. Затова за изравняване на диапазона при поп пеене се започва от долен регистър, като стремежът е да се запази гръдният резонанс с повишаването на тона. При звукоизвличане в гръден резонатор, при ниски тонове, ако се постави дланта на ръката върху горната част на гърдите ще се усети вибриране (резониране). Заедно с гръдния кош вибрира (резонира) и трахеята. За постигане на крайната цел - изравняване на регистрите по звучене, т.е. получаване на еднородно звучене по целия гласов обем и премахване на затрудненията при преходните тонове, упражненията трябва да са грижливо обмислени и постепенно градиращи. Целият процес на разбиране и усвояване на вокалната техника трябва да се провежда под ръководството и наблюдението на педагог и да не се преминава към следваща стъпка преди да е усвоена предходната. Индивидуалността на всеки глас трябва да се запази по целия диапазон. При поп пеене това се получава с участие на гръден резонатор, при който тембърът е най-изявен и характерен за всеки глас. За изработване на преходите между певческите регистри е препоръчително в началото да се подходи от среден регистър, където гласът се чувства най-спокоен, без напрежение и постепенно да се слиза надолу хроматично. Технически ще бъде улеснено подготвянето на гласа за предстоящото натоварване. Проследява се звученето на тона да не се променя при изпълнение на по-ниски тонове, т.е. тембровата окраска да е постоянна, непроменена. В случая е добре да се мисли за главов резонатор. Това не позволява да се получи темброва разлика при прехода към нисък регистър. За да

се получи участие на главов резонатор на тоновете в ниския регистър се налага висока позиция на ларинкса и леко, преценено повдигане на корена на езика. Така тонът се пренасочва нагоре от най-ниско ниво на звукоизвличане. Ако заедно с понижаването височината на тона се сваля позицията на ларинкса и корена на езика, тоновете в долен регистър ще зазвучат почти само с дъх и ще са различни от естественото им звучене в среден регистър. Това не води към изравняване на диапазона, а към ефекти в пеенето с определена цел. Упражненията от среден регистър в посока надолу са с постепенно пренасяне на полутон до интервал кварта първоначално. Препоръчително е в началото да не се достига долната граница на диапазона, за да може постепенно, без усилие за гласа да се осъзнае точно как трябва да се насочва и оформя всеки следващ тон, слизайки в ниския регистър. Постоянният слухов контрол е задължителен, за да не се получи неестествено звучене., т.е. прекалено повдигнат корен на езика (неестествено остър) или прекалено натиснат надолу (неестествено глух, почти само с дъх). Тонът трябва да остане възможно най-близо до речитативния глас. Слизането не е натоварващо за гласовия апарат. Проблемът се появява обикновено в горен регистър, където звукообразуването и вокализирането са с повече усилие и се създава напрежение, което с височината на тона се увеличава.

От среден регистър отивайки нагоре, се достига границата на гръдния резонатор, където гласът показва по естествен начин стремеж към промяна на звукообразуването. Гласните връзки не могат да трептят свободно и на определен тон (за всеки глас е индивидуален) звукът спира. Това подсказва, че е достигната границата на гръдния резонатор и прехода към главов резонатор. Най-често срещаните три грешки при необучени вокални изпълнители са стягане на вратни и лицеви мускули, повдигане на ларинкс и липса на диафрагмена опора, което затруднява звукоизвличането при високи тонове. Звукът е променен темброво и неблагоприятен. Това може да се избегне, ако има добра диафрагмена опора, при която няма нужда да се стяга раменната област и гласът зазвучава освободено със спокойни вратни мускули и ларинкс. Оформянето на тона при глътчната област е със свален корен на езика и има повече свободно пространство за изнасяне на тона. С повишаване на височината при всеки следващ тон глътчната ширина трябва да се увеличава (коренът на езика слиза надолу), като по този начин не се променя честотната характеристика и тембровата окраска. Целта е да не се намалява участието на гръдното резониране. Трудността е, че две противоположни действия трябва да работят едновременно – максимално стегната диафрагма и максимално спокоен ларинкс.

Достигайки горната граница на високия регистър в гръден резонатор трябва да се премине прехода към миксовата зона, която не е с голям диапазон (4-5 тона), но има ключово значение за плавното преминаване на този преход. Той е най-труден за певците, защото се сменя гръден с главов резонатор, което предполага и промяна на функционирането на гласните струни. Постепенно се отива към миксово звучене и тонообразуване. Докато до момента звукът е бил само с гръдно звучене, от говорна позиция, то вече при границата на гръдния резонатор се налага да миксираме този звук, за да може гласните струни да продължат да вибрират. Ако те не вибрират, няма звук. Особено важно е изработването на прехода към микс да е по правилния начин, т.е. едновременно, равнопоставено звучене на гръден и главов резонатор, без да се изключва ларинкса. Тоновите на горния преход на гласа към микс са от особено важно значение за улеснено преминаване към следващия регистър, който съчетава гръден и главов резонатор. Певецът трябва да е подготвен за този момент, да си е осигурил достатъчно въздух за целта, да реагира веднага, в момента. Ако закъсне, се получава понижаване и сриване на позицията. Добре е още преди тази граница, певецът да приведе диафрагмата в максимално стегната и мобилизирана позиция, за да подаде необходимото количество въздух за преодоляване на прехода. Ако се прекали с натиска, тонът може да премине във фалцет. При слизание от микс към висок регистър може да се появи проблем, който идва от нагласата на гласовия апарат в позиция за микс и слизайки надолу, трябва плавно да премине към по-изявен гръден резонатор, изключвайки главовия. При постигане на миксово звукообразуване на произволен тон над горен регистър означава, че е усвоена позицията, необходима за плавно преминаване на прехода към главов резонатор. След изясняване на микса, усвоеното трябва да се приложи в подходящи песни със съответния диапазон. Някои ученици усвояват материала по-лесно посредством песен, която много харесват и в първия момент на заучаване започват да правят някои елементи несъзнателно, в стремежа си да изпеят добре песента, която харесват. Впоследствие осъзнаването е улеснено, слушайки гласа си. По значимост при образуването на микса резонаторите са подредени по следния начин: гръден резонатор, ларинкс, главов резонатор. Мислено се прави линия отдолу нагоре със стремеж трите последователности да имат еднакъв дял като разпределение и сила. Сякаш гръдният резонатор не иска да отстъпи на главовия и разпределителната линия е при ларинкса. Ако едно от трите участия се намали или прекрати, то звученето няма да е миксово. Това може да направи невъзможно и преминаването на прехода. За да се получи плавно преминаване от гръдно към миксово звучене, трябва диафрагмата да има пълноценно участие за поддържане на вътрешната ширина, особено при преходните тонове. Пренасочването на въздушната струя не трябва да

променя рязко ъгъла си, за да не се отклони прекалено бързо и прекалено нагоре. Атакува се зоната на края на мекото небце откъм главов резонатор и носни кухини. Всеки певец трябва сам да усети точното място на тази зона, а преподавателят да го насочва към необходимите промени в гласовия апарат, изхождайки от звученето на тона в момента. Технически погледнато, преминаването на преходите не променя звукоизвличането, а ъгъла на пренасочване на звука и оформянето му, използването на гръден и главов резонатори, при което се променя масата на трептене на гласните струни и се изисква засилена опора от страна на диафрагмата. При всички упражнения внимателно се следи за „отворен път” към надставната тръба и поддържане на вътрешна ширина. Същевременно се изисква максимален тонус на дихателната опора и достатъчно силна и постоянна въздушна струя за поддържане на стабилен тон и запазване на необходимата певческа позиция. Посоката нагоре позволява бавно и дозирано да се прибавя главовия резонатор към гръдния. Като втора фаза посоката е вече надолу по същия начин, като се следи да се запази позицията на главовия резонатор, към който се прибавя гръден много постепенно. Плавното преминаване на тона е въпрос за изключване на главов резонатор, което трябва да става много внимателно. Целта е тонът да звучи гръдно, темброво по-обогатен. В тези случаи помага задачата „пеенето да се мисли като говор”. Глътътната ширина трябва да се увеличи, особено преди прехода, за да се подготви слизането в гръден резонатор. Самият преходен тон да се окръгли и коренът на езика да е надолу. При максимални условия за гръдно звучене обаче не трябва да се изключва съвсем главовия резонатор, за да може звученето да премине границата без рязка разлика в звука. Пренасочването на въздушната струя не трябва да променя рязко ъгъла си, за да не се отклони прекалено бързо и прекалено надолу.

Преминаването от микс към фалцет е улеснено, защото главовият резонатор присъства и в двата регистъра. Фонаторната позиция на гласовия апарат е в положение, при което изключването на гръдния резонатор не е трудно (участието му е по-малко) и преходът почти не се забелязва. Гласните връзки трептят при микса почти по периферията си, а при фалцета само по периферията си. Това улеснява преминаването към този регистър да бъде без особена разлика в звука при прехода. Диафрагмата трябва да подава постоянна въздушна струя, за да може да се запази фонаторното положение на гласовия апарат при преминаване на прехода. Глътътната ширина и насочването на тона нагоре изискват голяма постоянна опора за стабилен тон. Главовият резонатор е основен за звукоизвличане, а гръдният е изключен. Пренасочването на тона е право нагоре към центъра на главата с пълноценно участие на носните кухини, които са основни резонатори. Диафрагмата е основен двигател на звука и е от първостепенно значение. С фалцетното звукоизвличане се достига горната крайна граница на диапазона, която е различна за всеки глас според физиологичните особености и възможности. Доколкото при поп пеене педагогическите технологии са насочени към овладяване на вокална постановка с максимално ларинксово звукообразуване, то фалцетните тонове са по-малко, едва към крайната граница на възможностите на гласа. Това е желателно, защото се съхранява тембровата окраска на звучене на гласа, което е характерното за поп пеене в по-голямата част от диапазона. Внимателно трябва да се наблюдава кога гласът по естествен начин ще покаже границата на преминаване от микс към фалцет, за да не се претовари гласовия апарат. Докато преходът от гръден резонатор към миксовата зона рядко се променя и развива нагоре, то от миксовата зона към фалцет по-често се наблюдава развитие и изместване нагоре, може би заради сходството между двата регистъра като звукоизвличане и насочване на тона. Всеки глас е уникален и затова трябва да се подхожда индивидуално.

3. РЕЗУЛТАТИ

При добре и правилно изработени преходи се получава изравняване на певческия диапазон и възможност за разширяването му. Гласът звучи ясно и еднакво изнесен във всичките регистри, развивайки гласовите данни вокално и технически. Улесненото звукоизвличане в различните резонатори помага за уеднаквяването на звученето по целия певчески диапазон, пълноценното овладяване на гласовия апарат, увеличаване на техническите възможности при интерпретацията на различни вокални стилове, използването на повече изразни средства без опасност за гласовия апарат. Това е необходимо за всеки певец, за да може да заяви свой стил на пеене и да овладява повече вокални техники без технически проблеми. Правилният подход към гласовия апарат, правилната вокална постановка, добре изработеното певческо дишане и самодисциплина спомагат за пълноценното функциониране и опазването на единствения уникален, жив инструмент. Съвременните тенденции за различното звучене на един глас, способността да се пее в различни стилове и жанрове води до търсене на нови методически технологии за цялостна подготовка на вокалния изпълнител за актуална интерпретация на многопластовата съвременна жанрова музика.

ЛИТЕРАТУРА

Киселова, Е. (1963). За вокалната педагогика. Наука и изкуство, С.

- Егорьчева, М. (1980). Упражнения для развития вокальной техники. Музична Украйна, Киев.
- Жабленска, Л. (1976). Теоретични въпроси при певческото звукообразуване. Музикални хоризонти, No 16.
- Морозов, В. (2002). Искусство резонансного пения. ИПРАН, Москва.
- Черкин, Г. З. & Дякович, Ц. (1973). Технически упражнения за гласова постановка. Наука и изкуство, С.
- Cohen, J. (2017). Powerhouse Singing Techniques. Copyrighted Material.
- Funk, G., & Hoyem, R. (2019). Secrets for Great Singing. Independently published.
- Hall, D. (2016). Sing like a Star. Independently Published.
- Henny, J. (2020). Teaching Contemporary Singing, book 1. John Henny Productions.
- Rundus, K. (2015). Cantabile voice class. Pavane Publishing, U. S. A.